

לימוד היומי דקהילתנו

יום	יום לחודש	יום חג	ליקוטי מוהר"י ה"א	ליקוטי הלכות ה"ה	ליקוטי משנה ברורה ה"א	ליקוטי עצות	שולחן ערוך ידו"ק משפט ספר
שבת	כ"ז	צה.	רנ	חזרה	לש - מ	ה,ו	
א	כ"ח	צה:	רנא	קמד:	מא - מב	ז, ח	
ב	כ"ט	צו.	רנב	קמה:	מג - מד	ט, י	
ג	א'	צו:	רנג	קמה:	מה - מז	יא, יב	
ד	ב'	צו.	רנד	קמו:	מז - מח	יד, יו	
ה	ג'	צו	רנה	קמו:	מט - נ	טז, טז	
ו	ד'	צה.	רנו	חזרה	נא - נב	יז, יח	

בקרני אור

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

363 | פרשת שמיני | כ"ז אדר ב' תשפ"ד

דבר המערכת

"פסח הוא ראש רגלים, שהם ימי יראה" (ליקוטי הלכות). ההכנות לפסח הם הכנות לקבלת היראה השלימה. יראה פירושה הכרה פנימית במציאות הבורא והשגחתו, מתן שכרו וענישו, גם כשהסביבה לא מחייבת כל כך וגם כשאין בשר ודם רואהו. מבחן היראה הוא כשהעול החיצוני הוסר, האם גם אז אתה משועבד לבוראך או לא. וכלשון חז"ל: "כל דבר המסור ללב נאמר בו ויראת מאלהיך" (רש"י ויקרא יט, לב).

רבינו הקדוש ביקש להנחילנו יראת שמים, הוא העיד על עצמו "הלא אני אוצר של יראת שמים" (חיי מוהר"ן, רצ"ה), וחג הפסח וההכנה אליו בחודש ניסן הם כלים נפלאים לקבלת יראה זו.

'בין הזמנים' גורר מטבעו רפיונות, סדרי הישיבות והכוללים שובתים, הגורמים החיצוניים לקבל עול אינם כפי שהם באמצע הזמן. דוקא עתה הוא המבחן וגם הקנין ליראת שמים אמיתית; מי שרוצה להשריש בקרבו יראת שמים צריך לפעול דוקא עתה לומר לעצמו: 'אני שומר על הזמן ועל כל רגע, גם מבלי שמישהו גשמי ישיגח עלי, וגם מבלי שאפסיד מפני כך מומן גשמי. אני שומר על הזמן מפני שאני משתעבד לאמונה הקדושה שחיי הם נצחיים'. וכך גם בשמירת העיניים, בימים אלו בהם מרבים יותר להסתובב ברחוב; 'אני שומר על עיני מפני שכן ציוותה תורה הקיימת לעד, בבין הזמנים כבאמצע הזמן'. אני נמנע מללכת למקומות מסוכנים ברוחניות גם בימי דפגרא, מפני שהוא יתברך לא שינה ולא נשתנה לעולם'.

מרצוננו הטוב נשתעבד להוסיף בתורה ובראה ובהכנה הראויה לקראת ימי הפסח הקדושים הבעל"ט לטוב לנו לעד, וביתר שאת נחחד בקביעת זמן להתבודדות, וכפי שגילה רבינו הקדוש: 'בימי ניסן, טוב ויפה כשיוצאים לשוח בשדה שיחה זו תפילה ותחינה וכיסופין להשם יתברך'.

העורכים

פניני אור

אמרות מהורות מרביה"ק ותלמידיו

אָמַר פֻּעַם הַמְּגִיד מִטְרָהוּיָן ז"ל בְּצָחוֹת: הֵיכָן שֶׁהִשְׁתַּמֵּשׁ רַבְּנוּ בְּמִאֲמָרָיו בְּלִשׁוֹן 'דַּע' הֵרִי הוּא הֵבְזֵק מְעוֹלָם הָאֲצִילוֹת, "אוֹוֹא זֶעַר רַבִּי זְאָגֵט 'דַּע', אִיז דָּאָס אַ פּוֹנֵק פּוֹן אֲצִילוֹת".

(שיח שרפי קודש)

בְּאוֹרָה נִרְאָה אוֹר

היא 'פרשת החודש'. בפרשה זו קיבלנו את מצות 'קדוש החודש' שמהותה לתקן את פגימת הלבנה שהיא שורש השורשים לכל החטאים שבועול. פגימת הלבנה גרמה שהלילה לא יאיר באור יום ולא ישלט בו מאורי אור שהם התגלות השכל והדעת, וכפי שבגשמיות בלילה צריכים להשתמש במאורי אש כך גם במובן הרוחני נגרם לילה וגלות שבו יתעצמו מאורי אש שהם תבערת המדות והתאוות הרעות, ורק בבוא הגאולה השלימה יהיה אור הלבנה כאור החמה, ומאורי האש יוכלו במאורי האור, כאשר כל רתיחת הדמים והתשוקות יהיו אך ורק לכסוף ולהשתוקק לדברים שבקדושה. (ראה שם בליקוטי הלכות מתנה ג-ג ואלך שהרחיב בה).

זוהי תכלית הגאולה, שנוכה שכל החשק ותבערת הלב והרצונות יהיו אך ורק להתקרב לה' יתברך. וכפי שרבי נתן מרחיב וכותב עוד (שם, תפליין ג, ז): "הרע שבמאורי אש שמשם כל התאוות ומדות רעות, כולם בחינת אש חמימות הלב, וצריכים להתגבר עליו ולהכניעו על ידי ה'מאורי אור' כח האש דקדושה ששורף ומבער האש הרע הזה. שבכח הצדיק זוכים להתגבר להפוך אש חמימות הלב אל הקדושה, שזה עיקר השלימות, היינו, להתגבר על אש התאוות והמדות דסטרא אחרא, רק להמשיך עצמו אל הדין, לעורר לבו שיתלהב להשם יתברך ולתורתו ולעבודתו יתברך, להתפלל וללמוד בהתלהבות אש דקדושה, עד שיוכה שהמאורי אש יתהפכו ויכללו בשרשם העליון שבקדושה שהוא בחינת מאורי אור".

בפרשת החודש - פרשת גאולת מצרים, המשיך כבר משה רבינו מעין הגאולה השלימה, את הכח להתעלות מעל מאורי האש ששלטו במצרים ולהתחיל להגביר את ההסתכלות במאורי אור התורה ושכל ודעת הצדיק שמלמד נכונה מה יקר בעולם ולמה צריך שנשים מבטינו מגמותינו וכיסופנו. בשבת זו עלינו לייחל ולכסוף שזוכה גם אנו לאור הגאולה, שבו כל חשקנו רצונותינו כיסופינו תאוותינו ותבערת לבנו יהיו אך ורק אל הטוב הנצחי, ולמאס ולהרחיק את הרצונות המואסים הנפסדים, הבאים משורשו של עמלק.

אחת משורשי כח הרע שבמאורי אש הנו כח הטבע. בחשכת ליל הגלות נדמה כאילו העולם מונהג באופן טבעי ח"ו וההשגחה נסתרת, והיא הנותנת כח לרע להתנשאות ולהציע את תבערת תאוותיו המאוסות. לעומת זאת, באור הגאולה, כאשר תבטל חשכת הלילה ואור הלבנה יאיר כאור החמה, יכירו הכל כי רק השי"ת מנהיג את העולם ואין שום טבע כלל, ואז 'לילה כיום יאיר'. 'ועל כן פרשת קידוש החודש הוא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל במצרים בשעת הגאולה, כי עיקר הגאולה, שהוא ביטול הטבע, זה בחינת מילוי הלבנה, שזה בחינת קידוש החודש" (שם, הלכות נטי' שחרית ב, י).

הבה נצפה ונייחל לאור הגאולה והדעת דקדושה, נרצה להיפטר מאותם תבערות וכסופים רעים שהם יסודי גלותנו, והיא שתפתח לנו פתח לגאולה שלימה.

'בוער לי' מתחשק לי 'זה מושך אותי' - אלו הם ביטויים השגורים על פיות בני אדם, ויש כאלו שזה כמעט עיקר הגורם והמכריע אצלם לכל החלטה ולכל פעולה. תבערת הרצונות והמאוויים הם הקובעים מה לקרב ומה לרחק, מה לעשות ומה לא. זה נשמע די אנושי, איננו מזדעזעים כשזה הגורם המוביל והקובע, אצל אחרים או אפילו אצלנו. הן כך דרכו של עולם שהולכים אחר המתחשק להם והבווער להם.

אבל צדיקי אמת ראו בכך את חורבן המוחלט. רבינו הקדוש מלמדנו (ליקוטי מוהר"ן ח"ב, סז) שיש 'מאורי אור ומאורי אש' ששולטים באדם, והם זה לעומת זה; 'כשיש כח למאורי אור', אזי נכנעים 'מאורי אש', וכן להיפך ח"ו, כשנכנעים ונסתלקים מאורי אור ח"ו אזי מתגברים 'מאורי אש'. כאשר מאורי אור שולטים באדם הרי זה כנבין בית המקדש, ולעומת זאת כאשר מאורי אש שולטים בהם הרי זה חורבנו הנורא (שם).

'מאורי אור' הכוונה לשלטון השכל האמתי, כאשר האדם קובע על דבר על פי דעת ושכל התורה ומסתכל על כל דבר בעיני השכל והאור האמיתי. ולעומת זאת, 'מאורי אש' פירושה תבערת התאוות והמדות שבלב. שכן, "הנפש היא בחינת מוחין, בחינת 'מאורי אור', והגוף הוא בבחינת 'מאורי אש', וכל תאוות הגוף כולם באים מאש וחמימות הגוף שמשם כל התאוות" (ליקוטי הלכות, תשעה באב ג, א). וכאשר המנהיג הקובע בלב האדם הנו תבערת הדמים שבגוף, הרי זה חורבן הקודש. ועלינו לזכור, שבכל פעם שאנחנו מתירים לעצמנו ללכת אחר הנהגת רתיחת תאוה או מידה רעה, מבלי לעצור בעדה ולהשתעבד אל אמיתת התורה, אנו מגבירים בתוכנו את הכח המחריב הזה. ולהיפך, כל התגברות של הנהגה על פי שכל דקדושה מכנעת את אותם כוחות אפלים הבווערים באש זרה ומבקשים ללכות הכל ח"ו.

ב'ארבע פרשיות' אנו עסוקים בהכנות כוחו של המן עמלק שכל מהותו הוא 'מאורי אש' (שם, מתנה ג-ט, טו). עמלק הנו שורש כל התבערות הרעות הדמים העכורים הלוהטים בנו. ידוע מה שחז"ל (חולין קלט:) רמזו ששרשו של המן-עמלק הנו בפגם חטאו של אדם הראשון בעץ הדעת, ורבי נתן (בלקוטי הלכות, שבת ד-ו) מבאר, שגם אז כל מהות החטא היה בהתגברות תבערת רצונות מול ההסתכלות השכלית האמיתית. בתורה נאמר באותו חטא שחווה האתה על העץ 'וכי תאווה הוא לעיניים'. פירושה של דברים, שהעיניים, שהם מאורי האור, עיני החכמה המסתכלים על פי האמת, כוסו ונפגמו על ידי התאוה. 'תאוה, זה בחינת התגברות מאורי אש שמשם כל התאוות, וכי עיקר כל התאוות הוא על ידי בחינת 'מאורי אש' שמשם האש והחמימות של כל התאוות. וזהו ונחמד העץ להשכיל' זה בחינת פגם המוחין שהם בחינת מאורי אור. משם נוצר עמלק שכל מהותו להשפיע בעולם תבערת אש זו ששורפת וממלה הכל ח"ו.

וכנגד זה, כאמור, קיבלנו את ה'ארבע פרשיות' שהאחרונה שבהם

לתגובות והערות 3323796@gmail.com

ניתן לקבל את הגיליון באימייל מידי שבוע

הדל"נ 6:23 - ניץ החמה 6:21 - מוזיק"ש 8:43
צאת השבת 7:37 - צאה"ש לר"ת 8:15

סוד מים ראשונים ואחרונים!

כי אני ה' אלקיכם והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני

בפסוק זה רמוזים ב' הנטילות שאנו נוטלים ידינו בכל סעודה, מים ראשונים מים אחרונים. וכדאיתא בגמרא: "אמר רב יהודה אמר רב, ואמרי לה במתניתא תנא: והתקדשתם - אלו מים ראשונים, והייתם קדושים - אלו מים אחרונים" (ברכות נג ע"ב).

ענין נטילות אלו הוא כדי להמשיך עלינו אור הדעת בשעת האכילה, ולשמור לבל תתקלקל הדעת ע"פ פגם האכילה.

הנטילה שלפני האכילה, היא המשכת הדעת והנטילה שלאחריה, היא לשמור את הדעת שנגמשה, לבל תתקלקל. כי ע"י המים האחרונים נותנים יניקה לסטרא אחרא, ובכך מסלקים אותם שלא יוכלו לקלקל את הדעת.

וכלשון מוהר"ת:

"צריך לטויל מים אחרונים אחר האכילה כדי לתת חלק להסטרא אחרא כידוע, כי עיקר יניקתם הוא משולחנו של אדם, ובהכרח לתת להם יניקה וחיות בצמצום כדי שלא יתגברו ביותר ויהיה חס ושולם קלקול הדעת לגמרי. וזה בחינת מים אחרונים. נמצא שמים אחרונים הוא קיום הדעת, כי אם לאו יתגברו חס ושולם" (ליקוטי הלכות, ברכת המזון א).

"זהו שסמכו חכמינו זכרונם לברכה הנטילות זה לזה, וקראום מים 'ראשונים' ו'אחרונים', כי שניהם לצורך ענין אחד, כי מים ראשונים כדי לטהר הידיים להמשיך הדעת, ואחר האכילה שכבר נמשך הדעת באים מים אחרונים כדי לתת להם חלקם כדי לקיים הדעת. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה 'והתקדשתם אלו מים ראשונים, והייתם קדושים אלו מים אחרונים', כי שניהם בחינת קדושה, כי עיקר קדושה הוא הדעת" (שם).

ולפי זה מדויק באופן נפלא, מדוע על מים הראשונים נאמר בתורה 'והתקדשתם' ועל מים האחרונים 'והייתם קדושים'.

וכפי שמבאר מוהר"ת:

"ענתה מדוקדק היטב לימוד רבותינו ז"ל במקרא, כי 'והתקדשתם' הוא לשון התקדשות מחדש שצריך לראות להתקדש, ומזה למדו מים ראשונים כי על ידיהם מקדש עצמו על ידי שממשיך הדעת. אבל 'והייתם קדושים', 'והייתם' הוא לשון הווה וקיום, היינו שצריך לראות שיהיה ויתקיים קדושתו ולא יתבטל חס ושולם, ומזה למדו מים אחרונים, כי על ידי מים אחרונים נתקיים הדעת!" (שם)

להרוג את היצר הרע לגמרי!

אך נשאר בו קצת ריח שאינו טוב. כמו כן הנמשל, שיש ששברו התאוות אבל עדיין נשאר קצת שמץ מהם, ועדיין התאוות כרוכים אחריהם במקצת. גם אמר כבר, שצריכין לנקות הגוף מתאוות כמו שמעבדין העור ומהפכין אותו, כך צריך שיהיה הגוף נקי ומעבד לגמרי מתאוות, עד שממש יהיו יכולין להפכו ולראות שהוא נקי לגמרי מכל התאוות והמדות רעות, ולא נמצא בו שום שמץ וריח כלל משום תאוה ומדה רעה שבעולם.

ורבנו ז"ל היה מופשט לגמרי מכל התאוות והמידות רעות ולא נשאר בו שום שמץ כלל משום מדה רעה ושום תאוה בעולם. וכל זה זכה בילדותו קודם שהתחיל לילך בהשגות גבוהות, והרבה זמן קודם שנסע לארץ ישראל. אך אחר כך זכה לעלות ממעלה למעלה וממדרגה למדרגה. עד שעלה למקום שעלה, וזכה למה שזכה, למדרגה עליונה שאי אפשר לדבר מזה כלל" (חיי מוהר"ן, רלד).

אך גם מי שרחוק מאד מלהרוג ולהכניע את יצרו הרע לגמרי, שייך אצלו ג"כ בחינה זו, שבכל מדרגה ומדרגה, אם לא ירפה ממלחמתו ויעמוד חזק נגד יצרו הרע, יזכה לסלקו ולהכניעו לגמרי, ויעלה למדרגה גבוהה יותר.

ולדוגמא, בהתמדת התורה:

גם אם לפי מדרגתו הנמוכה שהוא נמצא בה עתה, קשה לו מאד להתמיד בתורה אפילו למשך שעה או שעתיים - אם לא ירפה ממלחמתו, ולא ייסוג לאחוריו מריבוי הנסיונות, רק יסלק את יצרו שוב ושוב, יזכה בסוף לגרשו ממנו, ויקנה את 'הרגל הלימוד' וההתמדה, ושוב לא יהיה לו נסיון וקושי ליטב כמה שעות רצופות ולהנות בתורה.

ומעתה לא יהיה לו מלחמה אלא במדרגה גבוהה יותר, כשירצה להרבות ולהתמיד יותר. וכשיכבוש גם נסיון זה, כבר לא יהיה לו קושי ללמוד שעות רבות, עד שיוכל להגות בתורה יומם ולילה כרצונו ה' בשלימות, ולא יהיו לו אלא נסיונות אחרות, גבוהות ורמות יותר.

וכן בכל שאר העניינים, שבכל פעם הולך האדם והורג את יצרו הרעים, מהמדרגות הנמוכות, ועולה מדרגה לדרגה בשבירת התאוות והמידות רעות, ובקניית דרכי הקדושה.

ובודאי יכול כל אדם לסלק ולהרוג לגמרי את יצרו הנמוך והמגושם, ולא ייחשב אצלו כלל לנסיון מה שנחשב אצל המון העם לנסיון, רק יהיה בעיניו 'שטות ושגעון גמור', ולא יהיה לו אלא יצר הרע גבוה יותר, עד שיכול לזכות שהיצה"ר שלו לא יהיה אלא 'מלאך הקדוש'.

"כי יש כמה בחינות ביצר הרע. כי יש בני אדם נמוכים מגושמים, שהיצר הרע שלהם הוא גם כן יצר הרע נמוך ומגושם. והרוב, היצר הרע שלהם הם הדמים בעצמם, היינו הדם שבחלל השמאלי שהוא בתקפו, ועיקר בלבוים שלהם מעכירת ומבלבל הדמים. ובאמת מי שיש לו דעת צח כל שהוא, היצר הרע הזה, הוא אצלו שטות גדול ושגעון, ואין צריך שום התגברות לנצח אותו" (ליקוטי מוהר"ן, עב. עיי"ש באריכות).

יהי רצון שנזכה לילך מדרגה לדרגה, ולהכניע ולהרוג בכל פעם את היצר הרע, עד שנזכה לאבדו ולבטלו לגמרי, להשמידו עדי עד.

שאלה:

אני מתמודד עם כל מיני נסיונות, ואני לא רואה את הסוף. האם זה ייגמר מתי-שהוא, או שתמיד אני יתמודד עם הנסיונות המרים העוברים עליי? האם יש מציאות שהורגים את היצר הרע לגמרי ומתפטרים ממנו?

תשובה:

טייערער ברודער; אכן, שייך לסלק להרוג את היצר הרע לגמרי!

שכן, "לא לעולם יזנח ה' ולא לעולם יקצוף", וכשהאדם מתגבר שוב ושוב על יצרו הרע, ואינו מרפה ואינו מתעייף ממלחמתו, אזי בסוף ינצח.

וכדאיתא בחיי מוהר"ן:

"פעם אחת עמדו לפניו אנשיו, ובא ערל אחד מהאנשי חיל העכו"ם העומדים בינינו ודפק על החלון, ושאל: יש כאן אחד מאנשי חיל? השיבוהו: לאו, אין כאן אחד מהם. והלך לו. אחר כך אחר איזה שעה, חזר ובא ודפק על החלון יותר, ושאל אם יש כאן אחד מאנשי החיל. ענה רבנו ז"ל: כך הוא היצר הרע שלכם, שבתחילה בא ודופק על האדם, וכשפוני עורף ממנו ומשיבין אין כאן אחד מחיילותיו ומסלקין אותו ואז הולך לו, ואף על פי כן אחר כך חוזר ובא ודופק על האדם, אף על פי שכבר סילקוהו והשיבוהו אין כאן אחד מחיילותיו, שאין לו ולחיילותיו מקום כאן, אף על פי כן אינו נמנע לבוא עוד פעם אחר פעם, וצריכין לגרשו בכל פעם עד שיסתלק לגמרי. ועיין במקום אחר מזה, שצריכין להיות עקשן גדול כנגדו פעם אחר פעם ואפילו מאה פעמים ויותר, ואז אם יהיה חזק כנגדו כמה וכמה פעמים יזכה לסלקו לגמרי" (חיי מוהר"ן, תקלו).

ודבר זה הוא הן בכלליות והן בפרטיות:

הן בכלליות היצר הרע - כשהאדם מתמיד במלחמתו נגד היצר הצורך, ומגרשו בכל פעם, אזי זוכה בסוף לסלקו לגמרי ממש. וכאשר זכו וזוכים הצדיקים האמיתיים, שברוב מלחמתם נגד היצר, הרי הם הורגים אותו לגמרי.

וכמסופר לדוגמא בחיי מוהר"ן על החסיד מאמסטרדם שזכה להרוג את יצרו הרע בריבוי תעניתיו, וכך מספר שם מוהר"ת: "פעם אחת סיפרתי לפניו מענין החסיד מאמסטרדם שהיה מפורסם בבראד שנסע לארץ ישראל, וראיתו בקהילת קרעמיניץ בחזירתו מארץ ישראל. וסיפרתי לו ששמעתי ממנו שאמר שכבר הרג את היצר הרע. השיב לי בלשון גערה, ואמר: וכי מה צריכין לדבר שהרג את היצר הרע מאחר שהתענה כל כך, כי החסיד הנ"ל התענה הרבה מאד, כי שמעתי מחותני ז"ל שהתענה מאה וששה פעמים משבת לשבת רצופים" (חיי מוהר"ן, קי).

ועל אחת כמה וכמה רבינו הק' בעצמו, שהרג והכניע לגמרי את יצרו הרע וכל גשמיותו, וזיכך עצמו בתכלית הזיכרון עד שלא נשאר בו שום שמץ דשמץ ריח של הבלי תאוות העוה"ז.

שכן, "לענין שבירת תאוות ומדות רעות לגמרי בתכלית הביטול, שהתפאר את עצמו שזכה לזה, אמר רבינו ז"ל, שיש צדיקים ששברו התאוות, אך הוא כמו עור שמעבדין אותו, ואע"פ שמעובד העור

פנינים מאירים וחידושים מהדורים מלוקמים מספרי גדולי הצדיקים ז"ע
מתוך רשימותיו של הגר"ם שכתב ש"ש"א אשר ציין ורשם לפניו לזיכרון.

לקט ספרי"ם

פרשת שמיני

הכתורה הייתי עושה או כהלכה הייתי עושה, אלא היה שואל את עצמו אם ייטוב ענייניו בעיני השם. ועל זה נאמר וישמע משה וייטב בעיניו, הוטבה בעיניו תשובה היקרה הזאת של אהרן, שבאה ללמד חידוש גדול כי בכל ענין ופעולה חייבים לחשוב ולפסל דרכיו לא רק אם זה על פי דין והלכה אלא אם ייטב הדבר בעיני השם.

נתיבות שלום על התורה אקדמות מילין

לאכול את החיות - ניצוצות דקדושה שבתוך המאכל
זאת החיה אשר תאכלו (ויקרא יא. ב). היינו לאכול את החיות שהם ניצוצות הקדושה המחיים את המאכל.
האדמו"ר מהרש"ד מראדימין ספר חינוך הבנים

ככל ענין ופעולה חייבים לחשוב
אם ייטב הדבר בעיני השם

ואכלתי חטאת היום הייטב בעיני ה' (ויקרא י. ט). לא אמר

עיקר שיחתן של ת"ח - שעדיין לא למדו כלל

דרש דרש משה (ויקרא יז. טז). שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכין לימוד (סוכה כא. א). עיקר שיחתן של תלמידי חכמים שצריכים עוד ללמוד שעדיין לא למדו כלל. כמו והנה דרש דרש משה שהוא (עומד ב)אמצע התורה. זהו רק משה, אבל המונים סוברים שכבר למדו כל התורה כולה (יין הרקח).

מגדולי החסידות ישמח משה עמוד קלא

טעם קריאת פרשת החודש

והכונה בזה, שבכל שנה ושנה היה ראש חודש ניסן יום המיוחד להתחדשות המקדש, שבו ביום התחילו להקריב הקרבנות ציבור מן התרומה החדשה, מהמחצית השקל שתמנו הציבור במשך חודש אדר. וכך למדו חז"ל מהפסוק 'זאת עולת חודש בחדשו לחדשי השנה' שבאותו יום שמתחדש החודש הראשי של כל חדשי השנה יש לחדש את קרבנות הציבור (ירושלמי שקלים ב. ובבבלי ר"ה ז.). ולכן קורים פרשה זו שנאמר בה 'החודש הזה לכם' להורות שבו ביום מתחדש השנה. וכן אנו רואים בהפסוקה של פרשת החודש שהיא מיוסד על חידוש בית המקדש בראשון באחד לחודש.

שבה מעשה פסח

והנה רש"י (מגילה כט. ד"ה ברביעית) כתב הטעם שקוראים פרשה זו 'לפי שבה מעשה הפסח'. וכן הביא הערוך השולחן (שם ס"א) טעם זה. ולפי זה אנו קוראים פרשה זו בשבת שלפני ראש חודש ניסן, שגם משה רבינו הזהיר על מצות הקרבן פסח בראש חודש ניסן שתי שבטות מקודם (עי' פסחים ה.). ולכאורה לשיטתו אם שכחו לקרות פרשת החודש בשבת זו יש לה תשלומין לשבת הבאה עד פסח, וזהו דלא כמו שפסק המשנה ברורה (פס"ב) שאין לה תשלומין לפי שכבר עבר ראש חודש ניסן.

אבל באמת נראה שגם לרש"י אין זה משום מצות קרבן פסח, אלא משום ההתחדשות של ראש חודש ניסן, וכונתו שבפרשה זו נאמרה שבזמן פסח הוא החודש הראשון, ולכן צריכים לקרות את כל הפרשה כולה. וכך אנו אומרים ביוצרות 'רגלים לישב זמנים לחשב בעיבור איך לישב...' 'ראשון הוא לכם לפסח עליכם להתקדש בתוככם קדוש'.

רבינו נחמן בן שמחה בן פיגא

מנהגינו להזכיר את שם הנפטר אחר האב ולא אחר האם, אמנם את שמו של רבינו הקדוש היה נהוג באומאן לומר בנוסח 'הריני מקשר' 'רבינו נחמן בן שמחה בן פיגא' (שמעתי מהרה"ח ר"א יארבול בשם רל"ז ד"ל).

והוא ע"פ בקשת רבינו בעצמו, וכפי שכתב רבי אברהם ב"ר נחמן בספר כוכבי אור (חלק יחכמה ובניה): "אמרתי להודיע להמעייין, שרבינו ז"ל הזהיר לכל אשר יבקש בזכותו, שיזכירונו על שם אמו, רבי נחמן בן פיגא, ולא כשאר נפטרים אשר יזכרו על שם אביהם". ויש בזה כמה טעמים המבוארים בע"פ. וראה בספר ליקוטי הלכות (הל' ברכת השחר הלכה ג' אות כ"ו) שמבאר בעומק גדול את הסוד בזה "שמצאנו בכל ספר מלכים שבכל מלכי בית דוד מזכיר תמיד שם אמו של המלך".

ויש להוסיף טעם לשבח, שכיון שהיתה פיגא מפורסמת ובת גדולים נכדת הבעל שם טוב הקדוש אנו מייחסים את רבינו אחריה, כפי שכתוב בתשובות הגאונים (שע"ת סי' ט) שמתעם זה ייחסו את 'ואבן צרויה' אחר אמו שהיתה אחות דוד המלך, ומטעם זה ייחסו את רבי שמעון בן 'פזי' על שם אמו שהיתה בתו המושך בעמוד ד'

כדי לקדש חודש ניסן

המשנה ברורה (סי' תרפה סק"א) כותב: 'בשבת הסמוך לראש חודש ניסן קורים פרשת החודש כדי לקדש חודש ניסן שנאמר בפרשה זו 'החודש הזה לכם ראש חדשים'. ואף שעיקר הקידוש הוא כשביית-דין מקדשים את החודש על פי ראיית הלכה, תיקנו חז"ל לקרות פרשה זו מדרבנן. ולשון המשנה ברורה הוא לשון הלבוש (שם ס"א). ומשמע מדבריהם שעל ידי קריאת הפרשה אנו מקדשים את חודש ניסן, והיא זכר למצות קידוש החודש שהיה בזמנם על פי בית-דין. ויש לזה רמז בנוסח היוצרות 'אבי כל חוזה במחזה כנאמר לו חוזה תבנית החודש הזה'.

יש לכאור הדברים על פי מה שכתוב בספר החינוך (מצוה ד) שמצות קידוש החודש ועיבור השנה הם מצוה אחת, וטעם מצות קידוש החודש הוא כדי לקבוע את סדר הזמנים של השנה, והקב"ה ציוה לקבוע את סדר השנה על פי חדשים, וחודש הראשון יצא תמיד בזמן יציאת מצרים בחודש האביב להורות שהקב"ה מחדש מערכות הטבע. ולכן אנו צריכים לקדש את ראש חודש ניסן יותר משאר החדשים.

התחדשות בית המקדש

בירושלמי מגילה (פ"א ה"ה) משמע שהיא זכר להתחדשות המקדש שהיה בחודש ניסן. וכן כתוב שם: 'ראוי היה לקרות פרשת פרה אחר פרשת החודש, לפי שבראש חודש ניסן הוקם המשכן ובשני לחודש נשרפה הפרה, אלא שהקדימו פרשת פרה בשביל שהיה להם של ישראל'. - הרי דטעם קריאת פרשת החודש היא זכרון להקמת המשכן.

זכרון נשמה

יש מנהגים שונים בהזכרת נשמות; בספר חסידים (סימן רמב) מובא שבהזכרת שם הנפטר ובקל מלא רחמים יש להזכיר את שם האב. והסבירו המפרשים שהם נותנת החומר ואב הצורה, ולכן כשמתפללים בעודו בחומר מזכירים את האם שהיא העיקר, וכשמתפללים על הנשמה מזכירים את האב שהוא העיקר. וכך גם מצינו במצות חליצה שהמצוה היא רק להקים לאחיו שם ולא לאחותו. וכך כתב בספר פנים יפות (סוף פרשת בהעלותך) כל הלחשים והתפלות בעוד קיום בריות הגוף הוא בשם האם, ותפילות עליות נשמה בשם האב. וכתב הרה"ק ממנוקאטש ז"ע (שם) שכנראה קיבל מן מרבו הרה"ק המגיד הגדול ממעורטש ז"ע.

אבל מנהג המפרדים להזכיר גם בנוסח ההשכבה את שם האם (כה"ח שם. שדי חמד מערכת מ בצוואתו. קריה נאמנה כא.) ובספר סוכת שלום (שם) כתב שבמקום שנוהגים להזכיר אחר האם אין לזוז ממנה, ובפרט הלומדים אצל הנפטר בזמן הטהרה, שאז הפחד של הנפטר מן החיצונים יותר גדול שמתאמצים אז לשלוט עליו.

פלוגי בן פלוגי' או בן פלוגי' ת' פלוגי'

מנהגינו להתפלל על חולה אחר האם

אף שכאמור כתבו הסוכת שלום והלבושי מרדכי שיש להזכיר את שם האב בתפילות ובקשות, למעשה כתב הלבושי מרדכי (שם) שאין המנהג כדבריו, ולמעשה מזכירים בכל תפילה את שם האם, ותמה על זה שאינו יודע מהו טעם המנהג. וגם בסוכת שלום (שם) הביא שמנהג פולין להתפלל בעד חולים ובעד פרנסה וכל הברכות שבעולם בשם האם, וכתב הטעם, כי כל תפילה מסלקת פגע ויד למזיק ולכן מזכירים את שם האם לסלק המזיק. וכן כתב ביסוד ושוורש העבודה (שער א פ"ה) 'כשיש איזה חולי בעיר, ובפרט תלמיד חכם שנפל למשכב חס ושלום, צריך האדם לחקור לידע שם אמו ולהתפלל עליו בכל הג' תפלות של יום'.

וכך היה מנהג החסידים מקדמת דנא כמפורש בליקוטי מוהר"ן (סי' קעד) שצריכים להזכיר בתפילה על החולה את שם החולה ושם אמו, וזה רמז משה בתפילתו על מרים 'פא נא' שהיא בגימטריא 'מרים יוכבד'. וכן הוא בדגל מחנה אפרים (סוף פר' בהעלותך). וכך כתב החתם סופר (שם סי' מא ד"ה והנה) שנוהגים בכל התחינות והבקשות להזכיר את שם האם (וכ"ה בשו"ת זקן אהרן ח"א סי' יא ועוד).

בכל תפילה מזכירים את שם האם

היה אפשר לומר שרק בתפילה על חולה שבא לבטל את כח השדים המזיקים את בריאות הגוף, מזכירים את שם האם. אבל תפילה הבאה לצורך בקשת רחמים של פרנסה וזיווג, ובפרט תפילה לתשובה שלימה ולתורה ויראת שמים יש להתפלל בשם האב.

אכן הרה"ק ממנוקאטש ז"ע (דברי תורה מהדו"ב אות ד) כותב: 'מקובל זה בשם רבותינו הצדיקים מתלמידי הקדוש הבעש"ט ז"ל כי רק לנפטר יזכרו בשם אביו, מה שאין כן בעד החיים יזכרו רק בשם אמו. וכן נהוג ומקובל מאבותינו הקדושים ז"ע, ונתפשט המנהג כן בכתיבת פדיון שקורים קוויט"ל, וכן בכל ענין תפילה'. גם הכף החיים (סימן רפד ס"ק לו) כתב שבברכה שמברך את חבירו צריך להזכירו בשם אמו. על פי המבואר בזהר פרשת לך לך (פד.) על הפסוק 'והושיעה לבן אמתך', וכי לא הוה בריה דיש? אלא הא אוקימנא דכד ייתי בר נש לקבל מילה עילאה לאדכרא, בעי למיחך במילה דאיהו ודאי, ועל דא אדכר לאמיה ולא לאבוי. ע"כ. כלומר שכדי שיהיה התפלה מקובלת צריך שיהיה תפלה ברורה, ושם האם שהולידה אותו היא יותר ודאי, מאשר שם האב.

גם הבן איש חי (תורה לשמה סי' שצט בן יהודיע ברכות נה) כותב שנוהגים להזכיר לבקשת רחמים את שם האם, וכתב הטעם מפני שהאשה אין עליה קטרוגים כל כך כמו האיש, שהיא פטורה ממצות עשה שהזמן גרמא, והיא מוצלת משני עונות חמורים ביטול תורה וקרי, וגם להיותה אשה אין המקטרגים מקנאים בה כמו האיש.

השבוע למדנו במשנה ברורה (סימן קטז סק"ג) שבברכת 'רפאנו' יש להתפלל על החולה בנוסח 'רפא נא פב"פ רפואה שלימה בתוך שאר חולי ישראל'

את הראשי-תיבות 'פב"פ' אפשר לפענח ולקרוא 'פלוגי בן פלוגי' או 'פלוגי בן פלוגי'. נבאר מה המקור למנהגינו שמזכירים שם האם ולא שם האב.

יחוס אחר האב

ידוע שהיחוס בתורה הולך אחר האב ולא אחר האם, כפי שנאמר בפרשת שמות 'למשפחותם לבית אבותם' ולא לבית אמותם. וכן במשנה ובגמרא מתייחסים רוב התנאים והאמוראים אחר האבות. כך כותבים גם בשטרות בכתובה בגיטין הנכתבים על פי התורה, ובוש"ת חתם סופר (אה"ע ח"ב סימן כה) הוכיח מדברי הגמרא (ב"ב קעג.) שאין להזכיר בשטרות כלל את שם האם, וכתב שאם מזכיר את שם האם בשטר מטיל דופי ביחוס האב. וכן מובא בשיח שרפי קודש (ח"ב כא) שבנוסח התנאים של רבינו היה כתוב בו רק 'רבי נחמן בן שמחה' ותו לא.

לחש אחר האם

אכן בגמרא שבת (טו.) איתא: 'אמר אביי אמרה לי אם כל מנייני בשמא דאימא' פירוש: 'אמרה לי אימי שבכל הלחשים מזכירים את שם האם דוקא'. ובוש"ת הרשב"א (ח"א סי' תיג) כתב על גמרא זו שאינו מובן לפי העיון מה תועלת יש בין הזכרת שם האם או שם האב, אבל מאחר שאביי אמרה וקבעו אותה בגמרא הם דברי אמת והאמינום חז"ל וסומכים עליה. וכן מובא בתשובת הגאונים (אופק סי' י) בנוסח מנהג הכפרות שאומרים 'היכנס אתה פלוגי בן פלוגיאת לחיים תחת זה ולא תמות'.

תפלות ובקשות אחר האב

והנה בזהר הקדוש (שמות יז.) מובא שהמכשפים המשתמשים בכח השדים, כשרוצים לפעול על מישהו אין מזכירים אותו עם שם אביו רק עם שם אמו, שחוששים אולי אמו זינתה ואינו אביו, והשדים אין משתמשים רק בדבר שאין בו חשד. ולפי זה כתבו הצדיק רבי אליהו גוטמאכער ז"ע בספרו סוכת שלום (כלל ה) ובוש"ת לבושי מרדכי (מהדו"ת סי' קמט) דרך בלחשים שבא לסלק את המזיקים מזכירים את שם האם, אבל בתפילה ובקשה להשי"ת יש להזכיר את שם האב. וכן הוא מנהג התימנים שלעולם מזכירים האדם על שם אביו מיום צאתו מרחם אמו עד שובו לבית עולמו, וגם לאחר כן בנוסח ההשכבה מזכירים שמו ושם אביו (בית מועד פ"א דין כ.).

רק בתינוק אחר האם

ובמהרש"ל (שבת שם) משמע שרק לחש שאומרים על תינוק מייחסים אותו אחר אמו. שהולד נמצא כל הזמן תחת האם והיא מגדלת אותו ומכירים אותו דרך אמו, אבל בן אדם מבוגר נקרא יותר על שם האב מאשר האם.

וידום אהרן

בפרשה מסופר על אהרן הכהן שנפטרו לו הבנים הכי טובים שלו, הבנים הראשונים שלו, **שמשה רבינו** אמר **שנדב ואביהוא** היו יותר חשובים יותר ממנו ומאהרן אביהם. ומה עשה אהרן לאחר שקרה לו מה שקרה? הוא שתק.

וברש"י: קיבל שכר על שתיקתו. ומה שכר קיבל, שנתייחד עמו הדיבור.

התורה ללמד באה משתיקתו של אהרן הכהן.

ויש להתבונן, מה פירושה של 'שתיקה'?

מותר להשיח את הדאגה שלבב איש. אבל בלי טענות על ה'!

בודאי שאבדן ילדים הוא כאב הבלתי ניתן לתיאור. ופשוט שמותר להשיח את המועקה שלבב. אי אפשר לשתוק ולסכול את זה לבד בלב. אדם הוא אדם. אבל בלי שום דיבור אחד של קושיא על הקב"ה.

והשכר של זה הוא בלי גבול.

על כל אדם עוברים מצבים שונים, לפעמים שמחים ולפעמים עצובים.

ובכן, על האדם לאחוז עצמו תמיד בהשי"ת בכל העתים והמצבים, ושיעשה מהכל התקרבות להשי"ת, ובלשון הבעש"ט זי"ע זה נקרא "מידת השתוות", שלבו שוה תמיד עם השי"ת בכל מצב שיהיה, כמובא בצוואת הריב"ש.

ומובאת עובדא **מהראשונים** (חובות הלבבות שער ייחוד המעשה פרק ה. ועוד), שחכם אחד בא לפני **חכם מהחכמים הפרושים** ללמוד אצלו ולהיות תלמידו. שאל לו הרב: הנשתות? התלמיד בקשו שיבאר דבריו. השיבו הרב: האם שוה אצלך בין אם מכבדים אותך ובין אם מחרפין ומצערין אותך, וכלשונו שם: "אם שני בני אדם, האחד מהם מכבדך והשני מבזך, הם שוים בעיניך או לא". אמר לו: לא. אמר לו: השתדל להגיע אל המדרגה הזאת, כי היא העליונה שבמדרגות החסידים ותכלית החמודות.

והכוונה בזה היא, שכאשר האדם מתקשר בלבו ובדעתו להתדבק תמיד בבורא עולם, בלימוד תורתו ובקיום מצוותיו, בידיעה ברורה שזהו העיקר בחייו - אז אין המעברים הטובים והרעים משפיעים עליו וגורמים לו שום שינוי, ובין בטיבו ובין בעקו הוא נמצא תמיד עם השי"ת.

המשך מעמוד ג'

של רבי חייא. וגם רבה בר בר חנה' היתה בתו של ר' חייא. וכן מובא ב**בטיה מקובצת** (כתובות סב.) בשם **רב האי גאון** שייחסו את רב שמואל בר שילת אחר אמו שהיתה אחותו של רבי חייא. **ובסוכת שלום** (שם) כתב שכן מציינו גם בתורה שייחסו את רבקה אחר אמה 'אשר ילדה לבתואל בן מלכה' ופירש רש"י שרצו לייחסה אחר משפחת אברהם אבינו.

טעם נוסף יש לומר על פי מה שמסופר ב**שבחי הבעל שם טוב** (עמוד ער) שהבעל שם טוב זי"ע לא היה משתמש עם שום שם בקמיעות, והיה כותב רק 'ישראל בן שרה' וזה היה שומר ומציל, ששם הצדיק הוא שם, והיה מזכיר את שם אמו כי אמור בקמיעות משתמשים תמיד עם שם של האם. ואפשר שלצורך זה מזכירים גם את שמו של רבינו עם שם אמו שיש בכח זה סגולה להינצל מכל פגע. וכך מסופר **בחי מוהר"ן** (אות קנא) שכשנולד לרבינו נכד מבתו 'שרה', וקראוהו אחר הברית 'שראל', היה רבינו בשמחה ששמו הוא כשמו של הבעל שם טוב הקדוש. ובספרי הר"ק **מקאמרנא** זי"ע מכהנת את הבעל שם טוב הקדוש בשם 'רבי ישראל בן אליעזר ובן שרה'.

<p>ברכת מו"ל טוב</p> <p>להרה"ח ר' יעקב כהנא שליט"א להל נישוא בני הרה"ח שטעון הי"ו עב"ב נת הרה"ח ר' שטעון סולרש שליט"א יה"ד שיחבה לנדרו לחופה בד"ר רביה"ק זיע"א</p>	<p>ברכת מו"ל טוב</p> <p>להרה"ח יעקב סידוטה הי"ו להל הולדת הבן יה"ד שיחבה לנדרו לחופה ולפעש"ט ולרוב נחת דקדושה</p>
<p>ברכת מו"ל טוב</p> <p>להרה"ח ר' נתן לבישיץ שליט"א להל חתונה בני אברהם נ"ו לשל תורה ומצוות יה"ד שיחבה לנדרו לחופה ולפעש"ט ולרוב נחת דקדושה</p>	<p>ברכת מו"ל טוב</p> <p>להרה"ח ר' נתן ויל שליט"א להל ארוסות בתו עב"ב בשעתו"ם יה"ד שיחבה לנדרו לחופה בד"ר רביה"ק זיע"א</p>
<p>ברכת מו"ל טוב</p> <p>להרה"ח ר' יהודה שלוביץ שליט"א להל ארוסות בתו עב"ב הבה"ח שטעון ישראל נ"ו בן הרה"ח ר' נתן יוסף ראובן אנשיץ שליט"א יה"ד שיחבה לנדרו לחופה בד"ר רביה"ק זיע"א</p>	<p>ברכת מו"ל טוב</p> <p>להרה"ח ר' נתן ויל שליט"א להל ארוסות בתו עב"ב בשעתו"ם יה"ד שיחבה לנדרו לחופה בד"ר רביה"ק זיע"א</p>

ר' דוד צבי בן רבי יצחק (ד) בן מוהרנ"ת

שמחת הנישואין

שמחת הנישואין של ר' דוד צבי התקיימה בשנת תר"ד, כמפורש באריכות בעלים לתרופה, והרי כמה מכתבים העוסקים בענין חתונתו:

"רצוני חזק לשמוח עמך בשמחת בנך הוא נכדי" ג' שלח תר"ד ברסלב. ואודת החתונה שלך מן הסתם רצוני חזק גם כן לשמוח עמך בשמחת בנך הוא נכדי שיחיל, אך עתה אי אפשר לי לדבר כלל מזה רק אני מוכרח לרזז עצמי בכל כוחי לבוא לאומאן" (ס' תנ"ט).

"מי שהשמחה כמעונו הוא ישמחם בחסדו וגם אותי עמהם"

"א' חקת תר"ד אומאן. ששון ושמחה ישיגו אהובי בני וכו' ובפרט החתן בנו הוא נכדי שיחיה. מי שהשמחה כמעונו הוא ישמחם בחסדו וגם אותי עמהם. ונגילה ושמחה בישועתו, אמן כן יהי רצון. באתי לפה בעש"ק העבר ובעודי בטעפליק היטה השי"ת דעתי בעצת אנ"ש אהובי באמת שההכרח שאהיה על חתונת בנו, הוא נכדי שיחיל. והיום קיבלתי מכתבו.

וכפי אשר בדעתי עתה אהיה בעזוהשי"ת על ראש שמחתו ונתעלסה באהבים בחסדי ה', ואודות העגלה בשבילי בוודאי אי אפשר להמתין עד שתבוא, ואראה לנסוע אם ירצה השם בעצמי מפה, או לצוות לאנשי טעפליק שישלחו עבורי עגלה קודם ביאתך לשם, וכבר דיברתי מזה עם ר' מרדכי נ"י, ואתה אינך צריך לבלבל דעתך בזה כלל.

רק על החתן מאהל איני רוצה בשום אופן לסעוד על הסעודה, ועל כן קרוב שלא אבוא לשם עד יום ג' בבוקר אם ירצה השם, ואפילו אם אבוא ביום ב' איני רוצה שיפצרו בי כלל להתוועד עמהם בסעודת החתן מאל, כי אין לי כח לזה, ולה' הישועה והתקוה שיהיה הכל על נכון בעזרת השם יתברך.

"מי יתן שתזכה לנצח את מי שאמר והיה העולם"

והנה כפי הנראה ניצחתי בני חביבי, תשוקתך ותשוקת אנשי שלומינו אילצוני לשמוח עמהם יחד בישועת ה', וחדות ה' יהיה לי מעוזי. מי יתן שתזכה בני ידידי לנצח את מי שאמר והיה העולם שיהיה מעתה לעורך להיות כרצונו תמיד, לאחוז המחשבה ממחשבות חוץ וממחשבות יתירות וכו', ולקשר ולדבק מחשבתך תמיד בעלמא דאתי ולשמח נפשך בכל עוז, ולהתחזק להישאר על עמדת תמיד וכו', והכל על ידי דרכי אדמו"ר צוק"ל.

להוציא את הכיסופים בפה

והעיקר על ידי הרצון והכיסופים טובים ולהוציאם בפה בדיבורים מעומק הלב, לקיים בלנצח מזמור לדוד' ודרשו רבותינו ז"ל (פסחים ק"ט). 'זמרו למי שמנצחין אותו ושמח' (עין ליקר"מ ח"א ס' קכ"ד).

רק חזק ואמץ מאד בשמחה בכל לב שזכינו לעסוק בדיבורים ושיחות קדושות ונוראות כאלה, ותהילה לא-ל יש לנו מי לסמוך על כוחו הגדול של זקן שבזקנים דקדושה, בהם תמכנו יתדותינו לנצח. דברי אביך המצפה לישועה, נתן מברסלב" (ס' תנ"ט).

נערך ע"י הרה"ח רבי נחמ"י שווארץ שליט"א בעמ"ס "אוצרות עלים לתרופה".